

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 224/2019-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. septembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou Mgr. Máriou Čechovou, Lipová 18/C, Viničné, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 20 P 115/2018 zo 7. septembra 2018 a uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 20 CoP 156/2018 zo 14. novembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 5. februára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 20 P 115/2018 zo 7. septembra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením

Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 20 CoP 156/2018 zo 14. novembra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Právna vec sťažovateľa bola v súlade s čl. X bodom 3 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019, v zmysle ktorého nad rámec uvedeného rozsahu možno prideliť aj naliehavé veci, rozhodnutie o ktorých neznesie odklad, pridelená sudcovi spravodajcovi Ľubošovi Szigetimu, členovi druhého senátu.

3. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 4. júla 2018 na okresnom súde návrh na určenie styku k maloletej dcére vrátane návrhu na vydanie neodkladného opatrenia.

4. Okresný súd napadnutým uznesením o návrhu sťažovateľa rozhodol tak, že konanie zastavil, pretože nemá právomoc v jeho veci konať vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľova maloletá dcéra má obvyklý pobyt v Maďarsku.

5. Sťažovateľ podal proti označenému uzneseniu odvolanie, v ktorom namietal, že okresný súd nesprávne určil obvyklý pobyt maloletej a nezohľadnil to, že v danej veci ide o neodkladnú potrebu dočasne upraviť jej pomery, keďže je ohrozené duševné zdravie maloletej.

6. Krajský súd o odvolaní sťažovateľa rozhodol napadnutým uznesením tak, že potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu.

7. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti podrobne rekapituluje priebeh konania pred všeobecnými súdmi a tvrdí, že v jeho veci boli splnené podmienky na vydanie neodkladného opatrenia. Tvrdí, že pred súdmi bolo preukázané, že v prípade, ak jeho maloletá dcéra ostane u svojej matky, je ohrozené jej duševné zdravie. Sťažovateľ tiež namieta, že súdy dospeli k nesprávnemu záveru, že v danej veci nejde o výnimočný prípad.

8. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy SR Rozsudkom Okresného súdu Bratislava V. 20P/115/2018 a Krajského súdu 20CoP/156/2018-58 porušené bolo [správne má byť uznesením okresného súdu sp. zn. 20 P 115/2018 zo 7. septembra 2018 a uznesením krajského súdu sp. zn. 20 CoP 156/2018 zo 14. novembra 2018, pozn.].

2. Rozsudok Okresného súdu Bratislava 20P/115/2018 a Krajského súdu 20CoP/156/2018-58 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu Ústavného súdu SR zaplatiť finančné zadostučinenie sťažovateľovi vo výške 1.000,- eur...

4. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 415,51 eur...“

II.

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

10. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je okrem iného posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde (III. ÚS 331/04, III. ÚS 156/06). Tomuto oprávneniu zodpovedá

povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

14. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06, II. ÚS 449/2015).

II. A K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu

15. Ústavný súd vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti odkazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, v zmysle ktorého má sťažovateľ právo domáhať sa ochrany práv a slobôd pred ústavným súdom iba v prípade, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd.

16. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať sťažnosťami, len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje.

17. Keďže sťažovateľ mal možnosť domáhať sa nápravy tvrdeného porušenia svojho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy na krajskom súde v rámci odvolacieho konania, ktorý sa mohol a mal zaoberať všetkými ním prezentovanými námietkami, ústavný súd vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa napadnutým uznesením

okresného súdu nemá právomoc na takéto preskúmanie (I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05).

18. Ústavný súd preto časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II. B K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu

19. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu tvrdí, že v jeho právnej veci boli splnené podmienky na vydanie neodkladného opatrenia. Tvrdí, že pred súdmi bolo preukázané, že v prípade, ak maloletá dcéra ostane u svojej matky, je ohrozené jej duševné zdravie. Sťažovateľ taktiež namieta, že všeobecné súdy dospeli k nesprávnemu záveru, že v danej veci nejde o výnimočný prípad.

20. Pokiaľ ide o časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, ústavný súd s ohľadom na sťažovateľom prednesenú argumentáciu v prvom rade konštatuje, že v zmysle svojej ustálenej judikatúry nie je súdom vyššej inštancie, ktorý by rozhodoval o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd preto zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 360/08, II. ÚS 491/2017, III. ÚS 48/2019).

21. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti po rekapitulácii priebehu konania pred okresným súdom a krajským súdom obmedzuje svoju ústavnoprávnu argumentáciu na konštatovanie, že v jeho veci boli splnené podmienky na vydanie neodkladného opatrenia, pričom odkazuje na dôkazy predložené okresnému súdu (vyjadrenia a znalecký posudok). Tvrdí, že záver okresného súdu a krajského súdu o tom, že v danej veci nie je

ohrozené duševné zdravie maloletej, je svojvoľný, pričom všeobecné súdy mohli vydať neodkladné opatrenie (aj) s odkazom na čl. 20 ods. 1 a 2 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie“).

22. Podľa čl. 20 ods. 1 nariadenia v nalievavých prípadoch nebránia ustanovenia tohto nariadenia súdom členského štátu prijať predbežné opatrenia vrátane ochranných opatrení s ohľadom na osoby alebo majetok v tomto štáte, ktoré sú dostupné podľa práva tohto členského štátu, aj keby podľa tohto nariadenia mal právomoc rozhodovať vo veci samej súd iného členského štátu.

Podľa čl. 20 ods. 2 nariadenia platnosť opatrení uvedených v odseku 1 zanikne, len čo súd členského štátu, ktorý má právomoc podľa tohto nariadenia rozhodovať vo veci samej, prijal opatrenia, ktoré považoval za primerané.

23. Krajský súd v napadnutom uznesení v relevantnej časti odôvodnenia (s. 6, bod 22 a nasl.) uviedol, že označené ustanovenie nariadenia sleduje účel nevyhnutnej a neodkladnej potreby a nutnosti vykonať určité konkrétne účinné opatrenia pri bezprostrednom a priamom ohrození dieťaťa alebo jeho majetku, a to len za predpokladu, ak by neodkladne nemohol zasiahnuť súd, ktorému by právomoc konať vo veci daného maloletého dieťaťa prináležala. Krajský súd ďalej uviedol, že označené ustanovenie sa vzťahuje na prípady, keď by sa dieťa ocitlo celkom zjavne bez akejkoľvek starostlivosti alebo výchovy a bez neodkladného a okamžitého zásahu nepríslušného súdu členského štátu by dochádzalo k priamemu ohrozeniu dieťaťa na živote či zdraví, prípadne by bol ohrozený zásadným spôsobom majetok dieťaťa. Krajský súd priamo k okolnostiam veci sťažovateľa uviedol, že tento svoju maloletú dcéru premiestnil bez súhlasu jej matky na územie Slovenskej republiky. Označený článok nariadenia nemožno vykladať tak, že by slúžil ako nástroj pre rodiča, ktorý protiprávne premiestnil dieťa, na to, aby predĺžil trvanie skutkovej situácie, ktorá vznikla jeho protiprávnym konaním. V prípade sťažovateľa nebola podľa názoru krajského súdu splnená podmienka nalievavosti, keďže jeho maloletá dcéra je momentálne v jeho starostlivosti. Krajský súd k odvolacej námietke sťažovateľa na záver doplnil, že samotná skutočnosť, že došlo k premiestneniu maloletej z miesta jej obvyklého pobytu

bez súhlasu matky, pričom otec maloletej žiada o jej zverenie do svojej osobnej starostlivosti, nemôže byť dôvodom na nariadenie neodkladného opatrenia, pretože daná situácia má medzinárodný aspekt a je potrebné ju posudzovať z hľadiska medzinárodných zmlúv (okrem iného Haagsky dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z roku 1996), a to až v situácii, že matka maloletej sa bude domáhať jej návratu. Ak teda otec v tomto štádiu konania žiada o úpravu práv a povinností k maloletej, má podať návrh na príslušnom súde v mieste obvyklého pobytu maloletej v Maďarsku.

24. Ústavný súd po preskúmaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa a napadnutého uznesenia krajského súdu konštatuje, že sťažovateľ uvedené právne závery krajského súdu vo svojej ústavnej sťažnosti žiadnym ústavnoprávne relevantným spôsobom nespochybnil. S ohľadom na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľa tak nemožno napadnuté uznesenie krajského súdu považovať za svojvoľné či arbitrárne.

25. Podporne je potrebné poukázať i na ustálenú súdnu prax pri zisťovaní miestnej príslušnosti súdu vo veciach starostlivosti súdu o maloletých. Bydliskom na účely určenia miestnej príslušnosti súdu sa rozumie miesto, na ktorom sa osoba zdržiava s úmyslom trvalo sa tam zdržiavať bez ohľadu na miesto hlásenia pobytu alebo prechodného pobytu. Miesto pobytu dieťaťa je domácnosť, kde je dieťa trvale a fakticky členom spoločenstva. Podľa zákonných kritérií bydlisko dieťaťa je určené dohodou rodičov (právny úkon, ktorý v praxi sa realizuje zväčša konkludentne) alebo iným zákonným spôsobom (pri súdnom zverení dieťaťa do starostlivosti). Nie je preto správne, aby súd sa považoval za príslušný už len preto, že sa do jeho obvodu presťahoval maloletý bez dohody rodičov.

26. Ústavný súd poukazuje aj na zákonnú fikciu výnimočnosti nariadenia neodkladného opatrenia vo veciach ochrany maloletého, ktoré je viazané na poskytnutie neodkladnej ochrany maloletého, ktorý sa ocitne v bezprostrednom, vážnom ohrození alebo narušení života, zdravia, priaznivého vývoja alebo bez akejkoľvek starostlivosti, ktoré zákonné kritériá nepochybne v súdenom prípade neboli.

27. Ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd dal sťažovateľovi jasnú a podrobnú odpoveď na otázku možnosti vydania neodkladného opatrenia v jeho veci, keď uviedol, že v jeho veci nejde o nevyhnutnú a neodkladnú potrebu vykonať určité opatrenie pri bezprostrednom a priamom ohrození dieťaťa, a to navyše v situácii, keď je potrebné prihliadať aj na medzinárodný aspekt celého prípadu, ako aj na skutočnosť, že sťažovateľova maloletá dcéra sa momentálne nachádza v jeho starostlivosti.

28. Vzhľadom na uvedené nemožno napadnuté uznesenie krajského súdu považovať za svojvoľné, teda také, ktoré by v konečnom dôsledku mohlo viesť k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

29. Ústavný súd preto časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti napadnutému uzneseniu krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

30. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd ďalšími v nej uvedenými nárokmi nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2019